

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова

Факультет психології та соціальної роботи

Кафедра загальної психології та психології розвитку особистості

Д и п л о м н а р о б о т а

бакалавра

на тему: **«Особливості прояву агресивності в осіб з різним рівнем
домагань»**

«Features of the manifestation of aggressiveness in individuals with different
levels of aspirations»

Виконала: студентка денної форми навчання
напряму підготовки 6.030102 Психології

Шевчук Анастасія Олегівна

Керівник к.психол.н., доц. Чачко С.Л. _____

Рецензент к.психол.н., доц. Артюхіна Н.В. _____

Рекомендовано до захисту:
Протокол засідання кафедри
№ 10 від 06.06.2018 р.

Захищено на засіданні ЕК №
протокол № __ від __.__.2018 р.
Оцінка _____ / _____ / _____
(за національною шкалою, шкалою
ECTS, бали)

Завідувач кафедри
_____ Кіреєва З.О.

Голова ЕК
_____ Родіна Н.В.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. АГРЕСИВНІСТЬ І РІВЕНЬ ДОМАГАНЬ У ПСИХОЛОГІЧНІЙ ЛІТЕРАТУРІ.....	6
1.1. Агресивність і рівень домагань у вітчизняній, зарубіжній психології.....	6
1.1.1. Агресивність у вітчизняній психології та зарубіжній психології.....	6
1.1.2. Рівень домагань у вітчизняній і зарубіжній психології.....	12
Висновки до першого розділу.....	16
РОЗДІЛ 2. ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ ПРОЯВУ АГРЕСИВНОСТІ У ОСІБ ІЗ РІЗНИМ РІВНЕМ ДОМАГАНЬ.....	18
2.1. Обґрунтування вибору методів дослідження особливостей прояву агресивності у осіб із різним рівнем домага.....	18
2.2. Аналіз особливостей прояву агресивності у осіб із різним рівнем домагань.....	22
Висновки до другого розділу.....	43
ВИСНОВКИ.....	45
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	46

ВСТУП

Актуальність теми. Проблема агресії є однією з найактуальніших на сучасному етапі розвитку суспільства. Питання агресії і агресивної поведінки в психологічній літературі характеризується складністю і багатогранністю, так як, не дивлячись на значне число джерел, які проводять аналіз даного феномена, в психології на даний момент не було сформульовано як єдиного і загальноприйнятого визначення агресії і агресивної поведінки, так і визначення меж їх суті і проявів.

Останнім часом вивчення проблеми агресивної поведінки людини стало чи не найпопулярнішим напрямком дослідницької діяльності психологів усього світу. На цю тему написано безліч статей і книг. В Європі та Америці регулярно проводяться міжнародні конференції, симпозіуми та семінари з цієї проблематики. І звичайно, в даному випадку мова йде не стільки про наукову моду, скільки про специфічні реакції психологічної спільноти на безпрецедентне зростання агресії та насильства в «цивілізованому» двадцятому столітті. І ця реакція представляється цілком адекватною і своєчасною. Поки важко сказати, чи відбувся вже перехід накопиченої кількості різноманітних даних і зроблених на їх підставі висновків в нову якість знання про феномен агресії, наблизилися ми до нового, глибшого і несуперечливого розуміння сутності агресивної поведінки людини. Безперечно одне: все це колосальна кількість даних, отриманих в ході проведення численних досліджень по агресії: теоретичних і експериментальних, оригінальних і перевірочних. Із зарубіжних досліджень з проблеми агресії і агресивної поведінки найбільшого поширення заслужили концепції таких авторів, як: К. Лоренц, Е.Фромм, З.Фрейд, К.Г.Юнг, А. Басс, Р. Берон, Д. Річардсон, Л. Берковіц, Д. Доллард, Зильманн і ін. Із сучасних вчених проблемою агресивності займалися: Л.Б. Шнейдер, І.А. Фурманов, С. Колосова, С.Н. Еніколопов та ін.

Проблема рівня домагань знаходиться в самому центрі досліджень психологічних механізмів регуляції діяльності і в безпосередньому зв'язку з аналізом особистісної сфери людини.

Майже будь-який комплекс психологічних проблем, особливо в області мотивації і особистості, з необхідністю включає проблеми мети і цілеспрямованої поведінки. Значимість проблеми мети поведінки особливо велика стосовно до культури з таким сильним елементом суперництва, як наша. До останнього часу, однак, було мало спроб вивчення феномена мети як такого і впливу досягнення або недосягнення мети на поведінку індивіда. Концепція «рівня домагань» Дембо прояснила можливість вивчення цільових рівнів. Хоппе провів перший експеримент, спрямований на аналіз феномена рівня домагань. До теперішнього часу накопичилося достатньо велика кількість експериментальних результатів.

Люди, що володіють реалістичним рівнем домагань, відрізняються впевненістю, наполегливістю в досягненні своїх цілей, більшою продуктивністю в порівнянні з людьми, рівень домагань яких неадекватний їх здібностям і можливостям.

Розбіжність між домаганнями і реальними можливостями людини веде до того, що він починає неправильно себе оцінювати, його поведінка стає неадекватною, виникають емоційні зриви, підвищена тривожність.

Дослідження рівня домагань дозволяють краще зрозуміти мотивацію поведінки людини і здійснювати спрямований педагогічний вплив, що формує кращі якості особистості. Рівень домагань як психологічна характеристика особистості вперше був експериментально вивчений в 20-х роках під керівництвом К. Левіна німецьким психологом К. Хоппе. Було показано, що вибір завдання певної труднощі залежить від успіху чи невдачі у вирішенні попередніх завдань: успіх сприяє вибору більш важких завдань (підвищення рівня домагань), невдачі - навпаки, більш легких (зниження рівня домагань).

Сам по собі рівень домагань широко досліджувався в різний час зарубіжними і вітчизняними вченими-психологами: Ф. Хоппе, К. Левін, Т. Дембо, Л. Феспінгер, Дж. Френк, М. Юкнат, Р. Гоулд, С. Ескалона, П. Сірс, Б.Г. Ананьєв, В.Н. Мясичев, В.А. Серебрякова, В.С. Мерлі, В.К. Гербачевського, Н.Л. Коломінський, М.В. Ласко, М.Л. Гомеллаурі,

Н.А.Батурин, А.Н. Капустін, Р.Р. Бібріх, Л.В. Бороздіна і ін. Із сучасних вчених проблемою рівня домагань займались: И.Ш.Альошина, Е.В Зинько та ін..

Мета дослідження: теоретично проаналізувати та емпірично дослідити особливості прояву агресивності в осіб з різним рівнем домагань.

Завдання дослідження.

1. Проаналізувати науково-методичну літературу з проблеми агресії особистості.
2. Розглянути науково-методичну літературу з проблеми рівня домагань особистості.
3. Дослідити зв'язок агресивності з рівнем домагань.

Об'єкт дослідження: соціально-психологічні особливості особистості.

Предмет дослідження: особливості прояву агресивності в осіб з різним рівнем домагань.

Структура роботи: дана робота складається зі вступу, 2-х розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел, який налічує 40 найменувань. Основний зміст роботи, викладений на 45 сторінках. Загальний обсяг роботи - 48 сторінок.

ВИСНОВКИ

1. Проаналізувавши науково-методичну літературу з проблеми агресії особистості, можна сказати, що цим феноменом займалися багато вчених, і практично всі розглядають агресію як якийсь інстинкт, який люди перейняли від тварин предків. Так само багато хто з них відзначають, що цей феномен може мати як руйнівний, деструктивний характер як для індивіда, так і для його оточення, але так само агресія може сублімувати в корисні і вигідні для людини форми.

2. Розглянувши науково-методичну літературу з проблеми рівня домагань особистості, виявили, що на рівень домагань впливає динаміка удач і невдач на життєвому шляху, динаміка успіху в конкретній діяльності. У зв'язку з цим бувають адекватні рівні домагань (людина ставить перед собою ті цілі, яких реально може досягти, які відповідають його здібностям і можливостям) і неадекватні: завищені (претендує на те, чого не може досягти) або занижені (вибирає легкі і спрощені цілі, хоча здатний на більше).

3. Дослідивши зв'язок агресивності з рівнем домагань виявили, що якщо у людини немає чітких цілей, вона не бере на себе відповідальність та вибирає досить легкі завдання, у неї підвищена ворожість. Переоцінювання своїх можливостей та ставлення завиСОких цілей провокує високу агресивність. Готовність людини до самовдосконалення, виправлення допущених помилок та прагнення на досягнених кращих результатів визначають низький рівень агресії. Такі показники свідчать про те, що низькі та високі рівні домагань можуть стати на заваді адаптивності особистості та навпаки: помірний рівень домагань покращує здатність до адаптації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Алешина, И.Ш. - Уровень притязаний студентов педвуза с различными акцентуациями характера 2007. - 25 с.
2. Абрамова А.А. Агрессивность при депрессивных расстройствах: Дис. ... канд. психол. наук. - М., 2005. - 152 с.
3. Бэрон Р. - Агрессия / Ричардсон Д., Бэрон Р., 2001, - 48 с.
4. Бисалиев Р.В. - Психологические аспекты агрессии и агрессивного поведения: современное состояние проблемы. Журнал Современные проблемы науки и образования. – 2014. – № 2 / Кубекова А.С., Сарафрази Т.Т., Бисалиев Р.В.
5. Бороздина, Л. В. - Исследование уровня притязаний Учеб. пособие / Бороздина. Л.В. - М.: Рос. акад. наук, Ин-т психологии, 1993. 3-11с.
6. Батршина И.Ш. - Исследование уровня притязаний личности школьника 1996, - 33 с.
7. Батурин Н.А. - Влияние успеха и неудачи на функциональное состояние и результативность деятельности 1980, - 19 с.
8. Бороздина Л.В. - Притязания и самооценка. / Видинска Л., Бороздина Л.В. / Вестник МГУ. Серия 14: Психология. 1986, - 54-63с.
9. Беличева С.А. - Основы превентивной психологии - М., 1993, - 51 с.
10. Божович Л.И. - Проблема развития мотивационной сферы ребенка. /Изучение мотивации поведения детей и подростков. 1972, - 22-29 с.
11. Бандура А., - Подростковая агрессия. Изучение влияния воспитания и семейных отношений. /Уолтерс Р, Бандура А./ М.,1999, - 22 с.
12. Бороздина Л.В. - О различии в характеристиках притязаний мужчин и женщин . /Данилова Е. Е., Бороздина Л. В./ Вестник МГУ. Сер. 14. Психология. 1987, - 9 с.
13. Баранова Е.В. Проявления девиаций в подростковой субкультуре//Вопросы психологии, №3, 2004, - 12 с.
14. Берковиц Леонард - Агрессия, ричины, последствия и контроль. 2007, 60 с.

15. Бейч Дж.Р. - Творческая агрессия. / Гольдберг Г. Бейч Дж.Р./ 1974, - 87 – 90 с.
16. Гиппенрейтер Ю.Б. - Введение в общую психологию. 2000, - 107 с.
17. Дорфман Л. Я. - Агрессивное поведение и агрессивность личности./Дорфман Л. Я., Шестакова Е. Г., 2009, - 54-60 с.
18. Ениколопов С.Н. Понятие агрессии в современной психологии // Прикладная психология. - 2001. - № 1. - С. 60-71.
19. Зинько Е. В. - соотношение характеристик самооценки и уровня притязаний 2006, - 14 с.
20. Колосова С. - Истоки детской агрессии // «Школьный психолог». 2000. № 12. - 4 с.
21. Колосова С. - Агрессия и агрессивность // «Школьный психолог». 2000. № 25. - 3 с.
22. Лоренц К. - Агрессия., 1994, - 53.
23. Левандовская Е.А. - Развитие внутреннего мира подростков-сирот, воспитывающихся в учреждениях интернатного типа (на примере Республики Крым): дис. ... канд. псих. наук: 19.00.13, Санкт-Петербург, 2015. - 191с.
24. Левин, К. - Уровень притязаний. / Психология мотиваций и эмоций. Ред. Ю.Б. Гиппенрейтер, М.В. Фаликмана. / Дембо, Т., Фестингер, Л., Сирс, Р., Левин, К./ 2002, - 44 с.
25. Мельниченко О.Г. - Изучение уровня притязаний в комплексном психофизиологическом исследовании. / Экспериментальные и прикладные исследования, 1971, 45 с.
26. Налчаджян Альберт - Агрессивность человека. Том первый. Агрессия и психическая самозащита личности. / 2005, 44 с.
27. Отто Ф. Кернберг - Агрессия при расстройствах личности и перверсиях./1998, 66 с.
28. Паренс Г. Агрессия наших детей. - М.: Форум, 1997. - 160 с.
29. Румянцева Т.Г. - Понятие агрессивности в современной зарубежной психологии./ 1991, - 22 с.

30. Реан А.А. - Агрессия и агрессивность личности. / Психологический журнал. Т. 17, 1996; №5. с. 347.
31. Реан А.А. Агрессия и агрессивность личности // Психологический журнал. - 1996. - №5.- с.18-21.
32. Семенюк Л.М. - Психологические особенности агрессивного поведения подростков и условия его коррекции. - М., 1996. - 96 с.
33. Соловьёва, С.Л. - Агрессивность как свойство личности в норме и патологии 1996. - 600 с.
34. Тульчинский М. М. - Особенности самооценки и уровня притязаний в позднем возрасте./ 1996, - 15 с.
35. Фурманов И.А. - Психология детей с нарушениями поведения: пособие для психологов и педагогов / И.А. Фурманов. - М.: Гуманитар. изд. центр ВЛАДОС, 2004. - 351с.
36. Фетискин Н.П. - Социально-психологическая диагностика развития личности и малых групп. Козлов В.В., Мануйлов Г.М., Фетискин Н.П./ 2002 - 362 с.
37. Фрейд З. - Психология бессознательного: сб. произведений / Под ред. М.Г. Ярошевского. - М.: Просвящение, 1990, - 448 с.
38. Чалдини Роберт - Агрессия. Социальная психология. Пойми других, чтобы понять себя / Дуглас Кенрик, Стивен Нейберг, Роберт Чалдини. /2002, - 126 с.
39. Шнейдер Л.Б. - Девиантное поведение детей и подростков. - М.: Академический Проект; Трикста, 2005. - 336с.
40. Ярмоленко Г.П. Проявление агрессивности и враждебности в межличностном взаимодействии: дис. канд. психол. наук - СПб., 2004. - 161 с.